

April 2024

Marknadskollen

DSEG

Inledning

I månadens upplaga av marknadskollen har vi valt att redogöra för lite nya regler som är på väg att införas och som på olika vis kan komma att påverka er installatörer, direkt eller indirekt, varför det kan vara bra att ha koll på dem. Vidare har vi valt att ge en kortfattad ekonomisk analys, med fokus på utvecklingen av Riksbankens styrränta. Avslutningsvis har vi valt att skriva lite om regeringens energipolitiska inriktning, Installatörsföretagens nya branschregler, Säker Sol, samt Svensk Solenergis prognos över antalet förväntade solcellsinstallationer under året.

1. Nya EU-regler kring solpaneler

Byggnader inom EU står för 40 procent av den totala energiförbrukningen och 36 procent av växthusutsläppen. Som ett led i EU:s mål att minska utsläppen och energiförbrukningen inom unionen i linje med hållbarhetsmålen för 2030 antog parlamentet därför den 12 mars den nya lagen – *EU Solar Standard*. Förslaget, som är en del av det reviderade direktivet om byggnaders energiprestanda (*EPBD*), som i sin tur är en del av EU-kommissionens *Fit for 55*-paket från 2021, innebär att krav kommer att ställas på att solceller måste integreras i alla nya kommersiella och offentliga byggnader från 2026 samt på alla kommersiella och offentliga byggnader som genomgår större renoveringar från 2027. Senast 2030 måste samtliga offentliga byggnader, såväl nya som gamla, vara utrustade med solceller. Senast 2029 ska även nya bostadshus ha solceller på taken och från och med 2032 gäller detsamma för bostadshus som genomgår större renoveringar. Undantag kommer dock att göras för historiska byggnader och jordbruksbyggnader. Medlemsländerna kan även välja att utesluta byggnader av särskilt arkitektoniskt eller historiskt värde, tillfälliga byggnader, kyrkor, och andra platser för tillbedjan, från kraven.

Förutom *EU Solar Standard* innebär direktivet även att reglerna kring laddinfrastruktur skärps med bland annat ett krav på att det måste finnas minst en laddstolpe för var femte parkeringsplats, samt förberedande kabeldragning för laddstolpar vid minst 50 procent av parkeringsplatserna, vid nya lokalbyggnader och sådana som genomgår större renovering. Vid nya och renoverade kontorsbyggnader måste laddstolpar installeras på minst varannan parkeringsplats. Kraven på laddinfrastruktur kommer sedan utökas succesivt från och med 2027.

Nu återstår det för EU:s ministerråd att formellt godkänna den nya lagen. Medlemsländerna har sedan två år på sig från ikraftträdandet att genomföra direktivet, vilket innebär att de nya reglerna kan komma att börja gälla någon gång från och med första halvan av 2026.

Enligt en rapport från SolarPower Europe som publicerades i slutet av förra året bedömdes EU:s totala installerade solenergikapacitet uppgå till 263 GW, efter att totalt 56 GW installerats under 2023, en ökning med 27 procent jämfört med året innan. Rapporten förutspår vidare att 73,8 GW kommer att installeras under 2025, följt av 84,2 GW 2026 och 93,1 GW 2027. Detta är i linje med EU-kommissionens strategi för solenergi, som antogs i maj 2022 och som syftar till att påskynda utbyggnaden av solceller, som har som målsättning att solenergikapaciteten inom unionen ska uppgå till 320 GW under 2025 och nästan 600 GW till 2030.

2. Införandet av effekttariffer

Framtidens elproduktion i Sverige kommer till följd av det politiska målet om 100 procent förnybar elproduktion år 2040 att innebära en ökad andel väderberoende produktion i form av bland annat vind- och solkraft. Detta, tillsammans med en ökad elanvändning på grund av bland annat en ökad användning av elfordon och elektrifiering av industrin, kommer att ställa stora och nya krav på elsystemet. Behoven av flexibilitetsresurser på användarsidan för balansering av elsystemet, likväl som att nyttja befintlig kapacitet i elnätet så effektivt som möjligt, kommer öka betydligt. Med en kraftig ökning av elanvändningen kommer det även att uppstå ett behov av att bygga nya elledningar för att öka överföringskapaciteten i elnätet. Ökad överföringskapacitet kan dock även i vissa fall åstadkommas genom en effektivare användning av elnätet, eftersom man med en jämnare belastning och lägre effekttoppar kan rymma fler användare i ett redan befintligt elnät. En jämnare belastning av elnätet kan även bidra till lägre elnätskostnader och därmed ett lägre elpris. Det finns flera verktyg att använda för att främja en effektivare användning av elnätet, varav effekttariffer är ett. Effekttarifferna ska alltså bidra till att elnätet används så effektivt som möjligt. Med en effektbaserad prissättning på el är tanken att ge elanvändarna incitament att sprida ut sin elanvändning så mycket som möjligt, och på så vis undvika problem i elnätet i form av effekttoppar.

Energimarknadsinspektionen (Ei) har beslutat att alla elnätsföretag ska ha infört nättariffer, som inkluderar effekttariffer, eller effektagifter som det också kallas, senast den 1 januari 2027. Denna nya prismodell kommer att innebära att elnätskostnaderna kan bli lägre om man väljer att sprida ut eller flytta sin elanvändning och samtidigt högre om man väljer att använda mycket el samtidigt. Avgiften kommer att baseras på den enskilda kundens användning av elnätet och den sammanlagda belastningen på elnätet. Den kommer även att vara tidsindelad vilket innebär att den kommer att vara olika hög beroende på tidpunkt för att återspegla hur belastningen på elnätet varierar över tid. Flera elnätsföretag har redan infört avgiften och andra är på god väg att göra det. Bland de företag som redan infört tarifferna finns det en stor variation i hur de valt att utforma och implementera dem. Exempelvis har några av företagen valt att ta betalt för det enskilt högsta timvärdet under årets alla dagar samtidigt som andra valt att ta betalt för ett medelvärde av ett antal av de högsta timvärdena under vissa tider.

Effekttariffernas införande kommer att innebära att många elanvändare som hittills inte har betalat för sin effektanvändning, som t.ex. hushåll och mindre företag, kommer att behöva göra det inom några år. Det är därför viktigt att ha koll på hur tarifferna ser ut hos det elnätsbolag som driver elnätet där du bor. Nedan följer några allmänna råd och tips om vad du bör tänka på och hur du kan anpassa din elanvändning efter effekttariffer:

- Ta reda på hur effekttariffen är utformad
- Ta reda på hur din effektanvändning ser ut
- Ta reda på hur du kan minska din effektanvändning
- Ta reda på hur dina elnätskostnader påverkas om du har både effekttariff och timprisavtal

3. Prognos över styrräntan

Den globala ekonomin är fortsatt starkt präglad av stram penningpolitik och svag ekonomisk tillväxt. Omvärldsutvecklingen har stor betydelse för den svenska ekonomin eftersom de finansiella marknaderna och marknaderna för varor och tjänster är nära sammanlänkade med omvärlden. Sveriges import- och exportandelar är dessutom höga och uppgår till motsvarande halva BNP. Inflationen, som toppade under 2022, minskade dock rejält under 2023 och inledningsvis under 2024. Prisökningstakten är dock fortsatt över målet i många länder men mot bakgrund av den sjunkande inflationen på senare tid har diskussionerna kring lättnader i penningpolitiken inletts på allvar.

För Sveriges del ligger inflationen i praktiken redan på målet. Fram till sommaren 2021 var inflationen rekordlåg, låga energipriser bidrog bland annat till detta. Från andra halvan av 2021 förändrades läget radikalt då snabbt stigande energipriser, störningar i leveranskedjor och andra utbudsproblem bidrog till inflationsutfall under 2022 som inte skådats på decennier. Under 2023 har alltså inflationen fallit tillbaka kraftigt. Mätt utifrån 12-månaderstalet för KPIF, låg inflationen på 2,5 procent i februari, det vill säga lite över målet och den lägsta siffran sedan i juli 2021 med undantag för december 2023 då den låg på 2,3 procent. Detta är goda nyheter. Enligt de senaste undersökningarna har inflationsförväntningarna fallit tillbaka sedan toppnoteringarna under 2022. På ett års sikt har de fallit från som högst 4,7 till 2,0 procent. Sammantaget ligger inflationsförväntningarna helt i linje med Riksbankens mål, vilket i sig också bidrar till att den faktiska inflationen stabiliseras kring målet. Mycket talar alltså för att inflationen kommer att fortsätta falla ytterligare framöver. Under 2024 förväntas en fortsatt sjunkande månadstrend.

Efter ett par låga inflationsutfall under början av året har företrädare för Riksbanken återupprepat budskapet om möjligheterna till sänkt styrränta under årets först sex månader. **Bedömningen är att Riksbanken kommer att börja sänka styrräntan i maj med 0,25 procentenheter till 3,75 procent.** Under resten av året och under nästa räknar man med återkommande räntesänkningar ned till den neutrala nivån som bedöms ligga på 2 procent – en nivå som förväntas nås i augusti 2025.

År	Månad	Procent
2024	April	4,00
2024	Maj	3,75
2024	Augusti	3,50
2024	September	3,25
2024	November	3,00
2024	December	2,75
2025	Februari	2,50
2025	Maj	2,25
2025	Augusti	2,00

Tabell. Förväntade justeringar av styrräntan

4. Regeringens energipolitiska inriktning

Under tisdagen den 19 mars överlämnade regeringen den energipolitiska inriktningspropositionen (prop. 2023/24:105) till riksdagen. Regeringen planerar att lägga om energipolitiken för att möta ett ökat elbehov på kort, medellång och lång sikt samt för att säkra en trygg energiförsörjning och effektiv klimatomställning. Man menar att ytterligare steg bör tas i elektrifieringen av industrin och transportsektorn och med den elektrifiering som samhället står inför väntas elbehovet i Sverige öka kraftigt. För att kunna möta detta elbehov och samtidigt säkerställa god försörjningstrygghet krävs därför en omfattande utbyggnad av elproduktionskapaciteten, elnät och lagringsmöjligheter samt förbättrade möjligheter för flexibilitet. Utvecklingen behöver vidare ske på ett kostnadseffektivt sätt för samhället, med hänsyn till bland annat hushållens ekonomi.

Mot bakgrund av detta föreslår regeringen därför ett planeringsmål som innebär att planeringen av det svenska elsystemet ska ske med målet att skapa förutsättningar att kunna leverera den el som behövs för den ökade elektrifieringen och för att möjliggöra den gröna omställningen. De föreslår vidare ett leveranssäkerhetsmål om att det svenska elsystemet ska ha förmåga att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Omotiverade hinder i elsystemet ska undanröjas för att skapa förutsättningar för en effektiv marknad som främjar konkurrenskraftiga priser.

Angående just solkraften framhåller regeringen i propositionen att denna, tillsammans med vindkraften, är de mest lämpliga alternativen för snabb utbyggnad. Propositionen saknar dock konkreta förslag på hur denna utbyggnad ska genomföras. Avseende solkraften menar man att denna på sikt bör byggas på marknadsmässiga grunder och att det därför kan finnas behov av att på sikt succesivt fasa ut stöd för byggnation av solkraft då dessa riskerar att påverka marknadens funktion negativt. Regeringen avser att analysera hur detta skulle kunna ske på bästa sätt.

Man förklarar även att den kraftiga ökningen av antalet installerade solenergianläggningar för med sig nya utmaningar vad gäller elektromagnetisk kompatibilitet (EMC). Störningar orsakade av solceller riskerar i allt högre grad att påverka totalförsvarets anläggningar och andra viktiga samhällsintressen, exempelvis mobiltelefoni och radiokommunikation. I bygglovsutredningens betänkande, Ett nytt regelverk för bygglov (SOU 2021:47), finns därför ett förslag om lovplikt för solcellsanläggningar. Idag är huvudregeln att bygglov inte krävs för att montera solcellspaneler på en byggnad, om solcellerna följer byggnadens form (9 kap. 3 c § PBL), något som alltså kan komma att ändras om förslaget blir verklighet. Regeringen har, mot bakgrund av detta, även tillfört ytterligare medel till Elsäkerhetsverket i budgetpropositionen för 2024, med avsikten att myndigheten ska genomföra insatser för höjd kunskap om elektromagnetisk kompatibilitet i syfte att minska risken för störningar från solceller. Regeringen förklarar vidare att då solkraften just nu genomgår ett skifte, från att mindre anläggningar dominerat marknaden till att allt fler större solcellsparkar etableras, har intressekonflikter uppstått mellan behovet av elproduktion och andra nyttor, såsom livsmedelsproduktion och biologisk mångfald. Detta har lett till ett ökat behov av att se över

om det finns förutsättningar för en mer ändamålsenlig tillståndsprovning för större solcellsparker. Regeringen avslutar propositionens del om solkraft med att meddela att man, i syfte att förbättra hanteringen av uttjänta solcellspaneler, gett Energimyndigheten i uppdrag att utreda hur dessa i högre utsträckning än idag ska kunna omhändertas på ett giftfritt och cirkulärt vis i enlighet med avfallshierarkin. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2024.

5. Ny sajt för säkra solcellsinstallationer

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) konstaterade i en nyligen utförd sammanställning att en brand i månaden i Sverige har kopplingar till solceller. De understryker därför behovet av att höja kompetensnivån inom solenergibranschen. För att försöka råda bot på brister i samband med installationer av solcellsanläggningar, något som alltså i värsta fall riskerar att leda till såväl personskador som brand, har **bransch- och arbetsgivarorganisationen Installatörsföretagen valt att ta fram branschreglerna Säker Sol**. Syftet med reglerna är att höja kompetensnivån i branschen och säkra kvaliteten på utfört och kontrollerat arbete. På websidan sakersol.se kan såväl kunder som installatörer enkelt följa en steg-för-stegguide för att få tips och råd; inför, under och efter en solcellsinstallation.

Som medlem i Installatörsföretagen får du tillgång till allt material i *Säker Sol*, vilket består av följande delar:

- Kunskapsbank
- Rådgivning inom allt från juridik till sakfrågor inom ditt fält
- Kompetensutveckling, handböcker och seminarium
- Verktyg för bättre lönsamhet som mallar, kalkyler och checklistor
- Råd inom arbetsmiljö och säkerhet
- Arbetsgivarguide med mallar och avtal
- Medlemsförmånen IN Garanti som ger dig möjlighet att erbjuda konsumenter en kostnadsfri garanti på ditt jobb
- Möjlighet att synas i Installatörsföretagens kanaler, såsom Hitta Installatör
- En stark branschorganisation som påverkar beslutsfattare och politiker i frågor som är viktiga för dig som företagare

6. Nedgång i antalet solcellsinstallationer

Enligt en nyligen publicerad prognos av Svensk Solenergi väntas 65 000 solcellsanläggningar installeras i Sverige under året. Detta skulle innebära en tydlig **tillbakagång med 32 procent jämfört med 2023** då ca 96 000 anläggningar installerades. Även den totala installerade effekten väntas minska enligt prognosen. Svagare konjunktur, med höjda räntor och fallande reallöner, samt en ökad osäkerhet bland konsumenterna bedöms vara de främsta bakomliggande orsakerna. Den största anledningen till osäkerheten bland konsumenterna anses vara lägre elpriser samt Skatteverkets ställningstagande om grönt skatteavdrag för batterier, som smittat av sig på solcellsmarknaden. Man menar samtidigt att prognosen är osäker och att speciellt utvecklingen under årets tredje respektive fjärde kvartal till stor del kommer att bero på hur den ekonomiska konjunkturen utvecklar sig.

INSTALLATIONSTAKTEN FÖR SOLCELLSANLÄGGNINGAR

(De ljusgrå staplarna visar Svensk Solenergis prognos för 2024)

